

QUICKSCAN FLORA EN FAUNA

HESSEN ALLEE NRS. 9-23

TE KLARENBEK

GEMEENTE APELDOORN

Project: APE.SAL.ECO
Rapportnummer: 09106152
Status: Eindrapportage
Datum: 12 november 2009
Opdrachtgever: Saltos
Tingiettersdonk 105
7326 NE Apeldoorn
Tel. 06 - 20300562
Contactpersoon: Dhr. R. Hoekstra

Uitvoerder: Econsultancy bv
Havenstraat 124
7005 AG Doetinchem
Tel. 0314 - 365150
Fax 0314 - 365177
Mail

Opsteller: Mw. L. Hunink-Verwoerd
Paraaf: *LV*

Kwaliteitscontroleur: Ing. E.R. Witter
Paraaf: *EW*

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	1
2.	BESCHERMING CONFORM DE NATIONALE WETGEVING.....	1
3.	GEBIEDSBESCHRIJVING	2
3.1	Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving.....	2
3.2	Ligging ten opzichte van beschermde gebieden	2
3.3	Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie	3
4.	ONDERZOEKSMETHODIEK	3
5.	ONDERZOEKSRESULTATEN	4
5.1	Vogels	4
5.2	Vleermuizen	5
5.3	Overige zoogdieren	5
5.4	Amfibieën, reptielen en vissen.....	6
5.5	Libellen en vlinders	6
5.6	Vaatplanten.....	6
6.	TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING	7
6.1	Flora- en faunawet.....	7
6.2	Algemene zorgplicht	8
6.3	Gebiedsbescherming.....	9
7.	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	10

BIJLAGEN:

1. - Topografische ligging van de locatie
- 2a. - Locatieschets
- 2b. - Foto's onderzoekslocatie
3. - Geraadpleegde bronnen
4. - Natuurwetgeving en beleid

1. INLEIDING

Econsultancy heeft van Saltos opdracht gekregen voor het uitvoeren van een quickscan flora en fauna aan de Hessen Allee nrs. 9-23 te Klarenbeek in de gemeente Apeldoorn.

De quickscan flora en fauna is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging.

De quickscan flora en fauna heeft als doel in te schatten of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten aanwezig of te verwachten zijn die volgens de Flora- en faunawet een beschermde status hebben. Tevens wordt beoordeeld of de voorgenomen ingreep invloed kan hebben op gebieden die volgens overige natuurwetgeving zijn beschermd, of deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Het onderzoek is uitgevoerd middels het verrichten van een bureauonderzoek en een veldbezoek. Op deze wijze is inzicht verkregen in de aanwezigheid van geschikt habitat en de daarbij te verwachten beschermde soorten, gesitueerd op of nabij de onderzoekslocatie.

De quickscan flora en fauna is een toets van de ecologische potenties van de onderzoekslocatie en kan niet gezien worden als volwaardig ecologisch onderzoek. Er zijn in dit onderzoek geen uitgebreide inventarisaties uitgevoerd naar soorten en soortgroepen. Een ecologische inventarisatie beslaat meerdere veldbezoeken gedurende de voor de soortgroep meest gunstige periode van het jaar.

Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde richtlijnen en protocollen. In dat kader verklaart Econsultancy ten behoeve van de onderzoekslocatie niet eerder betrokken te zijn geweest voor ecologische advisering of ecologisch onderzoek.

Voor zover bij de opdrachtgever en de gemeente Apeldoorn (contactpersoon de heer H. Groeneveld) bekend, is er niet eerder ecologisch onderzoek op de onderzoekslocatie zelf uitgevoerd.

2. BESCHERMING CONFORM DE NATIONALE WETGEVING

Zorg voor alle inheemse planten- en diersoorten en voor de natuurlijke rijkdommen van gebieden wordt gegarandeerd door de naleving van de wet- en regelgeving ten aanzien van natuur en milieu. De instrumenten die deze bescherming mogelijk maken zijn op Europees niveau vertaald in Natura 2000. De Europese wetgevingen ten aanzien van de soortbescherming zijn in Nederland vertaald in de Flora- en faunawet. De gebiedsbescherming is vastgelegd in de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998. Hiermee heeft Nederland de Europese wetgeving in de nationale wetgeving verankerd.

Door in de planfase van een (bouw)project of ruimtelijke ontwikkeling rekening te houden met het eventueel voorkomen van beschermde planten- en diersoorten kan effectief worden omgegaan met de aanwezigheid van een beschermde soort. Een dreigende overtreding van de Flora- en faunawet kan zo snel gesignaleerd en in veel situaties voorkomen worden. Vervolgens kan er accuraat actie ondernomen worden om zodoende de overlevingskansen en migratiemogelijkheden van een beschermde soort in het betreffende gebied geen blijvende schade toe te brengen.

Om alle gebieden met elkaar te verbinden en om uitwisseling en verspreiding van soorten mogelijk te maken, wordt er in Nederland gewerkt aan de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Verder worden diverse Rode lijsten van bedreigde soorten gehanteerd bij beoordelingen voor de aanwijzing van bescherming en compensatie. In bijlage 4 wordt een nadere toelichting gegeven omtrent de wet- en regelgeving ten aanzien van natuur.

3. GEBIEDSBESCHRIJVING

3.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie ($\pm 3.710 \text{ m}^2$) ligt aan de Hessen Allee nrs. 9-23, in de bebouwde kom van Klarenbeek in de gemeente Apeldoorn (zie bijlage 1). (zie bijlage 1).

Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 33 E, 2004 (schaal 1:25.000) zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie X = 200.990, Y = 464.220.

De onderzoekslocatie is bebouwd met een achttal twee-onder-één-kap woningen. De woningen zijn in de huidige situatie bewoond. Rond de woningen bevinden zich siertuinen. De woningen zijn voorzien van pannendaken. Ten noorden van de woningen is een aantal schuren en bergingen aanwezig.

De onderzoekslocatie bevindt zich in een woonwijk aan de zuidrand van Klarenbeek. De woningen rond de locatie zijn vrijstaande woningen en twee-onder-één-kap woningen. Het buitengebied kenmerkt zich door kleinschalig cultuurlandschap.

In bijlage 2a is de huidige situatie op een locatieschets weergegeven. Bijlage 2b bevat enkele foto's van de onderzoekslocatie.

3.2 Ligging ten opzichte van beschermde gebieden

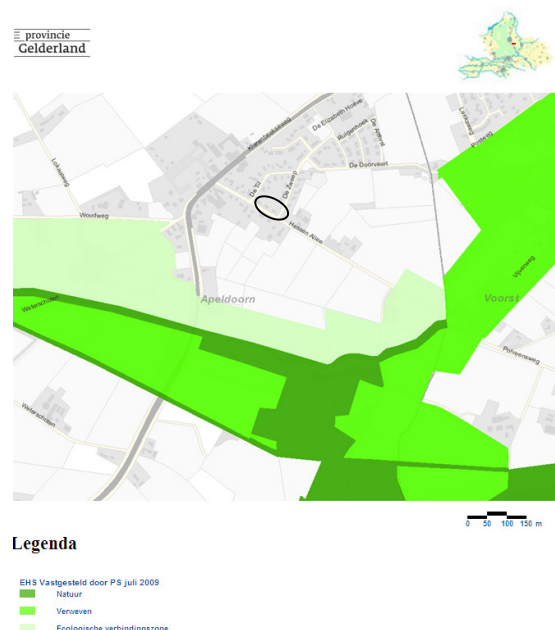
Natura 2000

De onderzoekslocatie is niet gelegen binnen de grenzen, of in de directe nabijheid van een gebied dat aangewezen is als Natura 2000-gebied. Circa 6 kilometer ten zuidoosten van de onderzoekslocatie bevinden zich de Landgoederen Brummen, die zijn aangewezen als Natura 2000-gebied. Het landgoed bestaat uit de deelgebieden Leusveld, Landgoed Voorstonden en de Empesche en Tondensche Heide. Deze terreinen op de overgang van de Veluwe naar het IJsseldal danken hun bijzondere ecologische kwaliteit aan kwel- en bronwater. Eén van de belangrijke soorten hier is de kamsalamander, die op de hele reeks van landgoederen in de flanken van het IJsseldal een geschikt leefgebied vindt.

Ecologische Hoofdstructuur

De onderzoekslocatie ligt niet in of in de nabijheid van een kerngebied, verbingsgebied of verweingsgebied, behorend tot de EHS. Ten zuiden van Klarenbeek zijn wel gebieden aanwezig die behoren tot de Ecologische Hoofdstructuur (zie figuur 1).

De ecologische verbingszone loopt voornamelijk langs de Beekbergse Beek en de Klarenbeek. De Beekbergse Poort is een lang traject langs beken en sprengen van de Veluwe ten zuiden van Apeldoorn tot aan de IJssel. Het is een kleinschalig cultuurlandschap afgewisseld met grotere en kleine natuurgebieden. Binnen het gebied liggen diverse particuliere landgoederen. Het gebied is rijk aan cultuurhistorische elementen. De ambitie is om de samenhang tussen het Centraal Veluws Natuurgebied en de in de poort gelegen natuurgebieden te versterken tot een robuuste natuurzone. Water is drager voor nieuwe natuur, er zijn veel kansen in kwelsituaties en

langs de beken. Verder is de ambitie om kleinschalige ecologische netwerken te versterken met als gidssoort de das. De uiterwaarden zijn aandachtsgebied voor weidevogels en ganzen.

3.3 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie

De opdrachtgever is voornemens met de bestemmingsplanwijziging de mogelijkheid te creëren voor een tweetal seniorenwoningen, een tweetal drie-onder-één-kap, een twee-onder-één-kap en een aantal appartementen. Hiertoe zal de bestaande bebouwing worden gesloopt.

4. ONDERZOEKSMETHODIEK

Aan de hand van verspreidingsatlassen en andere standaardwerken is nagegaan welke bijzondere planten- en diersoorten er voor kunnen komen op de onderzoekslocatie. Verder is het Natuurloket geraadpleegd, zijn toegankelijke gegevens van natuur- en soortbescherming organisaties gebruikt, en zijn gegevens van de provincie Gelderland geraadpleegd. Een overzicht van de geraadpleegde bronnen is weergegeven in bijlage 3.

De informatie over deze soorten is veelal weergegeven op kilometerhokniveau of op uurhokniveau (5 x 5 kilometer). De kaart van Nederland is door de Topografische Dienst van Nederland verdeeld in blokken van 1 km², de kilometerhokken. De plaatsaanduiding van een kilometerhok bestaat uit de coördinaten van de x-as en de y-as die elkaar in de linker onderhoek van het hok snijden. Aangezien met de schaal van kilometerhokken of uurhokken een groter gebied wordt beschouwd dan alleen de onderzoekslocatie, betekent dit niet dat de kritische soorten ook daadwerkelijk voorkomen binnen de begrenzing van de onderzoekslocatie. Sommige verspreidingsgegevens zijn niet erg actueel. Dit betekent dat de meest recente verspreidingsgegevens reeds verouderd kunnen zijn. De meeste te gebruiken gegevens vormen daarom geen uitsluitsel over het aantal soorten en type waarneming van een soort in het betreffende gebied, maar enkel een indicatie over het voorkomen.

In oktober 2009 is door Arcadis een voortoets gemaakt in het kader van een aantal uitbreidingslocaties rond Klarenbeek. Het betreft "Uitwerking voortoets Natura 2000 streekplanuitwerking stedelijke functies dorpsuitbreiding Klarenbeek", met aanvullende globale toetsing gebieds- en soortbescherming. Het onderzoek had geen betrekking op de onderzoekslocatie zelf. De dichtbijgelegen uitbreiding ligt in het buitengebied van Klarenbeek, bijna grenzend aan de onderzoekslocatie.

Het veldbezoek is afgelegd op 30 oktober 2009. Tijdens dit veldbezoek is de gehele onderzoekslocatie, alsmede de omliggende percelen onderzocht. Gedurende het veldbezoek is gelet op de mogelijke aanwezigheid van beschermde en bedreigde soorten op basis van het aanwezige habitat. Aangezien de woningen nog bewoond zijn heeft geen inspectie van zolders of schuren plaatsgevonden.

5. ONDERZOEKSRESULTATEN

5.1 Vogels

Broedvogels

Door het Natuurloket wordt aangegeven dat het kilometerhok slecht is onderzocht op de aanwezigheid van broedvogels. Er wordt aangegeven dat er in het kilometerhok 1 soort van de Rode Lijst van bedreigde vogels 2004 is waargenomen. Het naastgelegen kilometerhok is wel goed onderzocht. Hierin zijn geen waarnemingen van vogels van de Rode Lijst bekend. In het uitgevoerde onderzoek door Arcadis van de uitbreidingsgebieden zijn geen beschermde soorten waargenomen tijdens een eenmalig veldbezoek buiten het broedseizoen. Ook bij een eerder uitgevoerd onderzoek door Bureau Mertens dat in de rapportage wordt genoemd zijn enkel algemene soorten waargenomen. De agrarische gebieden in de omgeving zijn in de rapportage wel beoordeeld als geschikt voor steenuil.

Huiszwaluw

Aan de kopse kanten van alle woningen op de onderzoekslocatie zijn in de nok nestresten van huiszwaluw aangetroffen. De huiszwaluw bouwt een komvormig nest tegen huizen. Huiszwaluwen zijn langeafstandstrekken die naar Tropisch- en Zuid-Afrika vliegen om te overwinteren. Ieder jaar komen ze in Nederland op dezelfde plaats terug om te broeden. Sinds 1970 neemt de huiszwaluw in zowel Nederland als België sterk af. Zeker in stadskernen, waar deze soort voorheen regelmatig broedde, is de afname enorm (bron: Vogelbescherming Nederland). Huiszwaluw staat op de Rode Lijst van bedreigde vogels 2004 met als status kwetsbaar. Op de onderzoekslocatie zijn 8 nestplaatsen aanwezig. De nesten zijn afgelopen seizoen in gebruik geweest. Door het materiaalgebruik van waarschijnlijk leem, zijn de nesten grotendeels afgebrokkeld. De nestplaats van boerenzwaluw is jaar rond beschermd als zwaarwegende omstandigheden of ecologisch omstandigheden dat rechtvaardigen. Gelet op het grote aantal nesten, kunnen deze niet zonder mitigatie of compensatie worden weggenomen door de sloop van de woningen.

Huismus

Tijdens het veldbezoek is een groep van circa 10 huismussen waargenomen die met name ten tijde van het veldbezoek met name van de bebouwing van woonhuizen nr. 21 en 23 gebruik maakten. Door de sterke achteruitgang van huismus is deze soort opgenomen op de Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten (2004), met als status kwetsbaar. Huismus maakt het gehele jaar door gebruik van de nestplaats en directe omgeving. Sinds augustus 2009 zijn nestplaatsen van huismus jaar rond beschermd. Huismus broedt onder dakpannen en heeft op de onderzoekslocatie ook mogelijkheden om te broeden in openingen tussen de dakgoot en het dak.

Algemene soorten

Door de aanwezigheid van tuinen met verschillende bomen en struiken is de onderzoekslocatie geschikt voor verschillende broedvogels. De aanwezige bomen zijn gecontroleerd op holtes; deze zijn niet aangetroffen. Er zijn geen aanwijzingen gevonden die er op duiden dat de onderzoekslocatie wordt gebruikt door vogelsoorten als uilen waarvan het leefgebied of hun nesten jaar rond beschermd is.

Slaapplaatsen

Sommige vogelsoorten zoals houtduif, kauw en huismus, maar ook ransuilen, maken vooral buiten het broedseizoen gebruik van gemeenschappelijke slaapplaatsen. Meestal wordt hierbij beschutting gezocht in de vorm van dichte begroeiing, of de veiligheid van open water. De coniferen op de onderzoekslocatie zijn gecontroleerd op de aanwezigheid van een slaapplaats van ransuil. Er zijn geen indicaties dat op de onderzoekslocatie een slaapplaats aanwezig is.

5.2 Vleermuizen

Volgens het cursusdictaat "Vleermuizen en Planologie" (*Limpens et al 2009*) is de onderzoekslocatie gelegen in een gebied waar de volgende vleermuissoorten potentieel kunnen voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, franjestaart, Bechstein's vleermuis, baardvleermuis, meervleermuis en watervleermuis

Verblijfplaatsen op de onderzoekslocatie

De bebouwing op de onderzoekslocatie is niet geschikt voor het vleermuizen. De huizen zijn wel voorzien van spouwmuren, de spouwruimte is echter niet bereikbaar voor vleermuizen. Er zijn geen open stootvoegen, ventilatieopeningen of andere openingen waargenomen waar vleermuizen gebruik van kunnen maken. Ook zijn er geen ruimtes te zien waardoor vleermuizen onder dakpannen kunnen verblijven. Verder zijn er geen ruimtes achter betimmeringen waargenomen, waar vleermuizen gebruik van kunnen maken. Verstoring van een vaste rust- of verblijfplaats van vleermuizen met betrekking tot de Flora- en faunawet is niet aan de orde.

Verblijfplaatsen buiten de onderzoekslocatie

Gelet op de afstand tot de omliggende bebouwing is het niet aannemelijk dat er in de directe invloedssfeer van de onderzoekslocatie potentiële verblijfplaatsen aanwezig zijn die negatieve invloed kunnen ondervinden van de werkzaamheden.

Foeragerende vleermuizen

De onderzoekslocatie zal, gelet op het aanwezige habitat, mogelijk worden gebruikt door in de omgeving verblijvende vleermuizen als gewone dwergvleermuis en laatvlieger om te foerageren. De plannen zullen, naar verwachting, echter geen aantasting van belangrijk foerageerhabitat vormen. Door de voorgenomen ingreep zal het aanbod van foerageermogelijkheden niet in het geding komen. In de directe omgeving is ruim voldoende geschikt foerageerhabitat voor vleermuizen aanwezig. Volgens het uitgevoerde onderzoek door Arcadis van de uitbreidingsgebieden rond Klarenbeek maken vleermuizen gebruik van het buitengebied om te foerageren.

Vliegroutes

Vleermuizen maken veelal gebruik van lijnvormige (donkere) landschapselementen als houtsingels, beken en lanen om zich te verplaatsen tussen verblijfplaatsen en foerageergebieden. Door de herinrichting van de onderzoekslocatie worden geen vliegroutes verstoord, omdat er geen lijnvormige landschapselementen verloren gaan bij de herbestemming van de onderzoekslocatie.

5.3 Overige zoogdieren

De onderzoekslocatie vormt een geschikt habitat voor enkele kleine grondgebonden zoogdieren. Het gaat daarbij om soorten als egel, rosse woelmuis en huismuis. Door de aanwezige tuinen zijn er op de onderzoekslocatie voor zoogdieren tal van plekken om te schuilen. Voor de meeste algemeen voorkomende soorten geldt in het kader van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling, waardoor een ontheffing bij verstoring niet noodzakelijk is.

Voor steenmarter geldt geen vrijstelling van de Flora- en faunawet. Veelal zoeken steenmarters leegstaande gebouwen of rustige ruimtes op om te gebruiken als vaste rust- of verblijfplaats. De woningen op de onderzoekslocatie zijn nog volledig door mensen in gebruik. Doordat de woningen nog in gebruik zijn en de afwezigheid van lege ruimtes wordt het niet verwacht dat steenmarter van de bebouwing gebruik maakt als vast rust- of verblijfplaats.

5.4 Amfibieën, reptielen en vissen

Volgens gegevens van RAVON en Provincie Gelderland (Atlas reptielen en amfibieën 1985-2005) zijn in het kilometerhok, waar de onderzoekslocatie deel van uitmaakt, de volgende soorten waargenomen: kleine watersalamander, rugstreeppad, gewone pad, bastaardkikker en bruine kikker.

Doordat geschikte wateroppervlakten op de onderzoekslocatie ontbreken is het uit te sluiten dat er voortplantingsmogelijkheden zijn op de locatie voor amfibieën en vissen. De onderzoekslocatie vormt eveneens geen geschikt landhabitat voor amfibieënsoorten. Van de bovengenoemde soorten is de rugstreeppad het strengst beschermd. Deze pioniersoort maakt gebruik van ondiepe wateren, die kunnen ontstaan door afgravingen en dergelijke. Het is uitgesloten dat de waarneming van rugstreeppad betrekking heeft op de onderzoekslocatie.

Reptielen stellen specifieke eisen aan het habitat die betrekking hebben op verschillende factoren. Op de onderzoekslocatie is geen geschikt habitat voor reptielen aanwezig.

5.5 Libellen en vlinders

Voor libellen geldt dat ze water nodig hebben ter voortplanting en gezien het ontbreken hiervan kan gesteld worden dat deze soortgroep niet in staat is zich in de huidige situatie te vestigen.

Beschermden dagvlinders stellen specifieke eisen aan het voortplantingshabitat met waard- en nectarplanten. Het is uitgesloten dat er binnen de onderzoekslocatie voldoende geschikt habitat aanwezig is voor een (deel)populatie van een beschermden vlindersoort.

5.6 Vaatplanten

Aangezien de locatie geheel bestaat uit bebouwing en siertuin, is het niet te verwachten dat er beschermden of zeldzame plantensoorten op de locatie te vinden zijn die deel uitmaken van een wilde populatie. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermden planten waargenomen. Hierbij is tevens gelet op de aanwezigheid van (beschermden) muurvegetatie.

6. TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING

6.1 Flora- en faunawet

In het kader van de voorgenomen plannen zijn er overtredingen te verwachten voor broedvogels. Voor de overige soortgroepen zijn, door het ontbreken van geschikt habitat en/of verblijfindicaties, of door een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling, geen overtredingen te verwachten ten aanzien van de Flora- en faunawet.

Broedvogels

Alle broedende inheemse vogels en hun nesten zijn wettelijk beschermd en vallen onder de strikt beschermde klasse (soorten tabel 3). De Flora- en faunawet regelt onder meer de bescherming van vogels in het broedseizoen: het verstoren van broedende vogels en jongen, of het vernielen van nesten en eieren is verboden. In de meeste gevallen is een overtreding gemakkelijk te voorkomen door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren of de broedgelegenheid buiten het broedseizoen te verwijderen.

Nesten van huismus, steenuil, sperwer, ransuil, boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, ooievaar, oehoe, roek, slechtvalk, wespandief en zwarte wouw zijn het gehele jaar beschermd. Het betreffen soorten uit de beschermingscategorieën 1 t/m 4 van de aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen (*Dienst Regelingen, 25 augustus 2009*). De nestplaats, bomengroep of boomholte van een deel van deze soorten worden ook buiten het broedseizoen gebruikt. Een ander deel van deze soorten maken enkel gebruik van door andere vogelsoorten gemaakte nestgelegenheid, of maken ieder jaar gebruik van hetzelfde nest (of dezelfde nestlocatie). Daarnaast is er een aantal soorten waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn, ondanks dat de soort ieder jaar op dezelfde plek terugkeert om te broeden. Van deze soorten wordt verondersteld dat ze over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Voorbeelden hiervan zijn spechtensoorten, huiszwaluw, boerenzwaluw, ekster, bosuil, torenvalk en hollenbroeders als boomkruiper, koolmees en bonte vliegenvanger.

Ontheffingen op verbodsbepalingen ten aanzien van vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn worden alleen nog verleend op basis van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Ruimtelijke ontwikkeling valt niet onder een dergelijk belang. Door het treffen van maatregelen zal de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats behouden moeten blijven. Dergelijke maatregelen, vastgelegd in een activiteitenplan, dienen vooraf door Diens Regelingen te worden goedgekeurd middels een ontheffingsaanvraag.

Huisumus

Sinds augustus 2009 zijn nestplaatsen van huismus jaarrond beschermd. Huismus broedt onder dakpannen en heeft op de onderzoekslocatie ook mogelijkheden om te broeden in openingen tussen de dakgoot en het dak. Huismus maakt het gehele jaar door gebruik van de nestplaats en directe omgeving. Om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen is het van belang dat de functie die de locatie voor de soort heeft te allen tijde gewaarborgd is. Om sloop mogelijk te maken zijn daarom mitigerende maatregelen noodzakelijk. De maatregelen hebben betrekking op de nieuwe situatie en de periode tussen sloop en nieuwbouw.

De nieuwe bebouwing dient wederom geschikt te zijn voor huismus. Dit kan door het toepassen van vogelvides. De vogelvide biedt huismussen een veilige nestplek onder dakpannen. Het product kan worden aangebracht bij de onderste rij pannen op het dak, ter hoogte van de dakvoet. De vogelvide kan over de gehele breedte van het dak worden aangebracht. De Vogelvide voldoet aan de eisen zoals gesteld in het Bouwbesluit. Uiteraard dient de sloop van bebouwing buiten het broedseizoen plaats te vinden.

In de periode tussen sloop en nieuwbouw moet de huismus gebruik kunnen maken van alternatieve verblijfplaatsen. Tijdens het veldbezoek is de omliggende bebouwing beoordeeld op geschiktheid voor de soort. Uit waarnemingen van huismussen op woningen in de omgeving is gebleken dat de dakpannen voor huismus geschikt om onder te kruipen. Tijdens het veldbezoek is een mus waargenomen die onder een dakpan van de aangrenzende bebouwing kroop. Aanvullende maatregelen zoals het aanbrengen van nestkasten op de omliggende bebouwing zijn volgens Econsultancy dan ook niet strikt noodzakelijk. Met het ophangen van nestkasten wordt echter wel meer zekerheid verkregen omtrent het garanderen van behoud van de functie als leefgebied van huismus.

Huiszwaluw

De huiszwaluw betreft een soort uit de beschermingscategorie 5 van de aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen (*Dienst Regelingen, 25 augustus 2009*). Gelet op de aanwezigheid van nestresten, maken huiszwaluwen gedurende het broedseizoen gebruik van de onderzoekslocatie. Voor categorie 5 soorten, zoals huiszwaluw, geldt dat deze niet jaarrond beschermd zijn, mits er in de directe omgeving alternatieve nestlocaties aanwezig zijn.

Door middel van een korte omgevingscheck tijdens de quickscan is gebleken dat er aan de overzijde van de Hessen Allee twee nestlocaties aanwezig zijn. De overige bebouwing in de directe omgeving is deels geschikt, maar de bebouwing op de onderzoekslocatie is het meest geschikt. De woningen op de onderzoekslocatie zijn zeer geschikt omdat de muur en het overstek direct aan elkaar grenzen. De overige bebouwing is daarentegen veelal voorzien van een extra lat tegen de muur, waaraan nesten moeilijker houvast krijgen. Doordat de bebouwing op de onderzoekslocatie het meest geschikt is en van belang is voor de kolonie huiszwaluwen is het van belang dat de nieuwe bebouwing op de onderzoekslocatie weer deel gaat uitmaken van de broedplaatsen van huiszwaluw. Dit kan door aan de nieuwe bebouwing minimaal 8 kunstnesten tegen de gevel van de woningen te plaatsen. Deze kunnen tegen een muur direct onder een overstek of een worden geplaatst. Door onder de nestplaats een plankje te maken worden uitwerpselen opgevangen. Bij voorkeur heeft het dakoverstek een licht kleur: wit of geel. Huiszwaluwen blijken daar een grote voorkeur voor te hebben. Indien in de tussenliggende periode tussen sloop en nieuwbouw een broedseizoen (eind april tot oktober) valt, is het wenselijk om in de omgeving een aantal kunstnesten te plaatsen. Hiervoor zal medewerking van omwonenden nodig zijn. De sloop van bebouwing dient buiten het broedseizoen plaats te vinden.

Overige broedvogels

Voor de overige te verwachten broedvogels geldt eveneens dat, indien de beplanting en de bebouwing buiten het broedseizoen wordt verwijderd, geen overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot broedvogels. Globaal wordt voor het broedseizoen de periode maart tot half augustus aangehouden. Er wordt echter in de Flora- en faunawet geen vaste periode gehanteerd voor het broedseizoen. Geldend is de aanwezigheid van een broedgeval op het moment van ingrijpen.

6.2 Algemene zorgplicht

Zoogdieren

Voor de meeste te verwachten grondgebonden zoogdieren geldt een algehele vrijstelling van de Flora- en faunawet met betrekking tot de ruimtelijke ontwikkelingen en herinrichting die plaats zullen vinden op de onderzoekslocatie. Het is echter wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te worden om het doden van individuen te voorkomen. Er zijn in het kader van de algemene zorgplicht geen maatregelen nodig.

6.3 Gebiedsbescherming

De quickscan flora en fauna toetst voornamelijk aan de Flora- en faunawet. Indien een plangebied in of nabij een gebied is gelegen dat tot de EHS behoort of onder de Natuurbeschermingswet valt, dient te worden bepaald of er een effect valt te verwachten. Bij een toetsing aan de Natuurbeschermingswet spelen vaak andere facetten mee, zoals de aanwezige doelsoorten en kernwaarden van het betreffende beschermde gebied.

Gelet op de onderlinge afstand van de onderzoekslocatie tot de Ecologische zijn geen negatieve effecten op de EHS te verwachten. Externe werking op Natura 2000- gebied Landgoederen Brummen zijn, gelet op de afstand en de aard van de ingreep niet aan de orde.

7. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van Saltos een quickscan flora en fauna uitgevoerd aan de Hessen Allee nrs. 9-23 te Klarenbeek in de gemeente Apeldoorn.

De quickscan flora en fauna is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging.

Voorgenomen ingreep

De opdrachtgever is voornemens met de bestemmingsplanwijziging de mogelijkheid te creëren voor een tweetal seniorenwoningen, een tweetal drie-onder-één-kap, een twee-onder-één-kap en een aantal appartementen. Hiertoe zal de bestaande bebouwing worden gesloopt.

Waarnemingen en te verwachten soorten:

Er maakt een kolonie huismussen gebruik van de woningen. Er zijn tijdens het veldbezoek minimaal 10 huismussen op de bebouwing en in de tuinen aangetroffen. Nestplaatsen van huismus zijn jaar rond beschermd. Op de onderzoekslocatie zijn 8 nestplaatsen van huiszwaluw aanwezig. Aan de kopse kanten van alle woningen zijn in de nok nestresten van huiszwaluw aangetroffen. Nestplaatsen van huiszwaluw zijn jaar rond beschermd indien zwaarwegende omstandigheden of ecologisch omstandigheden dat rechtvaardigen. In de tuinen vinden algemeen voorkomende broedvogels nestgelegenheid. De bebouwing op de onderzoekslocatie is niet geschikt voor vleermuizen om te verblijven. De huizen zijn wel voorzien van spouwmuren, de spouwruimte is echter niet bereikbaar voor vleermuizen. Doordat de woningen nog in gebruik zijn en de afwezigheid van lege ruimtes wordt het niet verwacht dat steenmarter van de bebouwing gebruik maakt als vast rust- of verblijfplaats. Voor de overige soorten uit de verschillende soortgroepen vormt de onderzoekslocatie geen geschikt habitat of zijn deze op grond van bekende verspreidingsgegevens of het ontbreken van verblijfsindicaties niet te verwachten.

Maatregelen ter voorkoming van overtredingen van de Flora- en faunawet:

Over het algemeen kan schade aan broedvogels worden voorkomen door de werkzaamheden buiten het broedseizoen te starten of geheel buiten het broedseizoen uit te voeren.

Om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen is het van belang dat de nieuwe bebouwing geschikt is voor huismus. Dit kan door het toepassen van vogelvides. De vogelvide biedt huismussen een veilige nestplek onder dakpannen. De vogelvide kan over de gehele breedte van het dak worden aangebracht. De Vogelvide voldoet aan de eisen zoals gesteld in het Bouwbesluit. In de tussenliggende periode tussen sloop en nieuwbouw kan huismus in de omgeving voldoende alternatieven vinden door gebruik te maken van de bebouwing in de directe omgeving.

Doordat de bebouwing op de onderzoekslocatie ten opzichte van de directe omgeving het meest geschikt is en van belang is voor de kolonie huiszwaluwen is het noodzakelijk dat de nieuwe bebouwing op de onderzoekslocatie weer deel kan gaan uitmaken van de broedplaatsen van huiszwaluw. Dit kan door aan de nieuwe bebouwing minimaal 8 kunstnesten tegen de gevel van de woningen te plaatsen. Bij voorkeur heeft het dakoverstek een licht kleur: wit of geel. Huiszwaluwen blijken daar een grote voorkeur voor te hebben. Indien in de tussenliggende periode tussen sloop en nieuwbouw een broedseizoen (eind april tot oktober) valt, is het wenselijk om in de omgeving een aantal kunstnesten te plaatsen. Hiervoor zal medewerking van omwonenden nodig zijn.

Gebiedsbescherming

De EHS zal niet worden aangetast door de herbestemming van de onderzoekslocatie. Externe werking op overige beschermde natuurgebieden (Natura 2000) is niet aan de orde.

Noodzaak tot nader onderzoek

Nader onderzoek naar het voorkomen van verschillende soortgroepen wordt niet noodzakelijk geacht.

Noodzaak aanvraag ontheffing Flora- en faunawet artikel 75c

Ontheffingen op verbodsbepalingen ten aanzien van vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn worden alleen nog verleend op basis van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Ruimtelijke ontwikkeling valt niet onder een dergelijk belang. Door het treffen van maatregelen zal de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats behouden moeten blijven. De maatregelen, vastgelegd in een activiteitenplan, kunnen vooraf door Diens Regelingen te worden goedgekeurd.

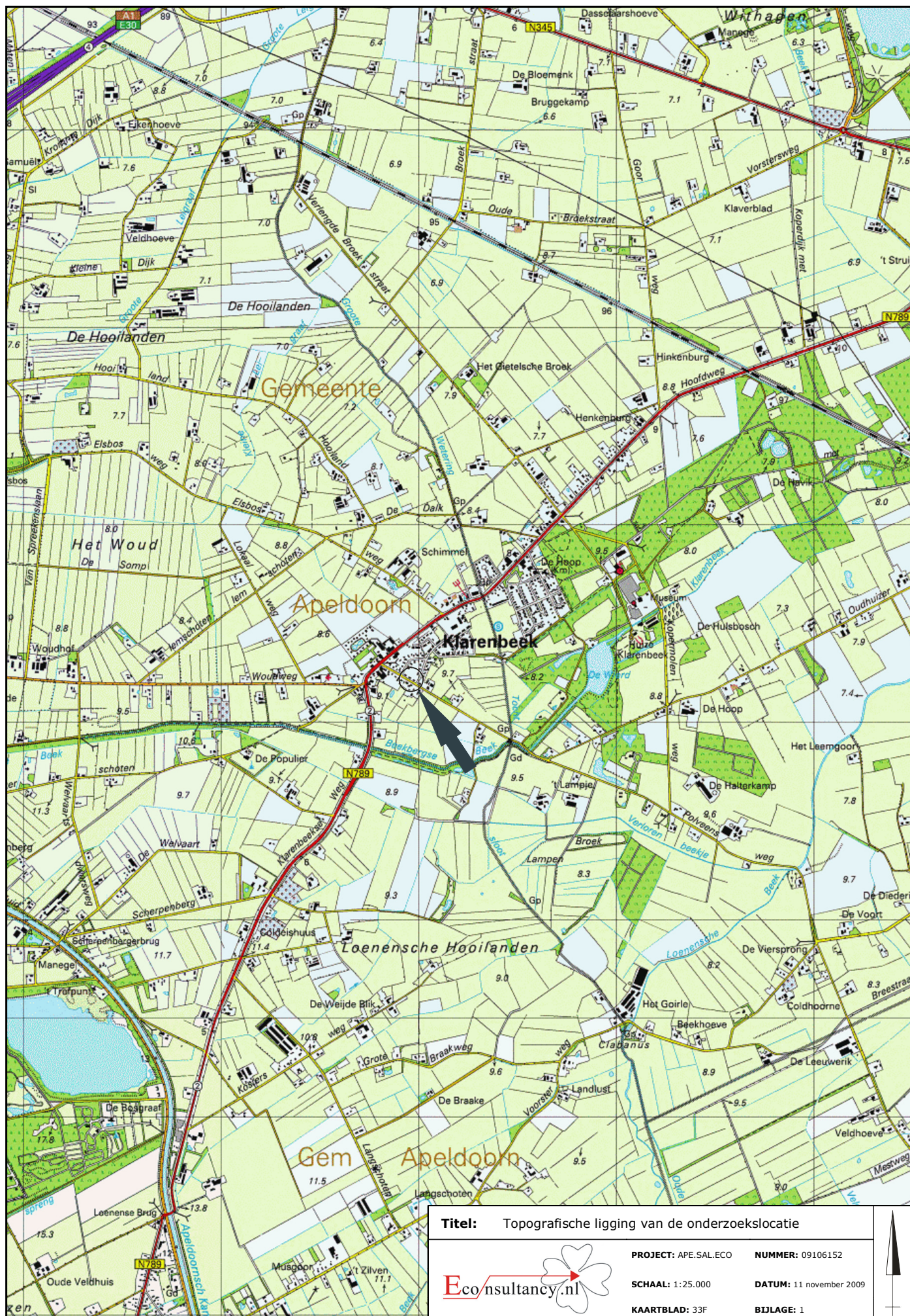
Econsultancy verwacht dat de in dit onderzoek voorgestelde mitigerende maatregelen voldoende zullen zijn. Dit rapport kan tevens als activiteitenplan worden beschouwd. Goedkeuring door Dienst Regelingen heeft de voorkeur. Een besluit waarin de goedkeuring door DR wordt gegeven kan nodig zijn als iemand bezwaar maakt tegen het project of vraagt om handhaving van de Flora- en faunawet.

Tabel I geeft een samenvatting van de te verwachten verstoring en de te nemen vervolgstappen.

Tabel I. Overzicht te verwachten verstoring en te nemen vervolgstappen

Soortgroep		Ingrep verstoring	Nader onderzoek	Ontheffingsaanvraag noodzakelijk (*)	Bijzonderheden / opmerkingen
Broedvogels	algemeen	ja	nee	ontheffing niet mogelijk	het verwijderen van nestgelegenheden dient buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd
	jaarrond beschermd	ja	nee	ja	treffen van mitigerende maatregelen betreft huismus en huiswaluw
Vleermuizen	verblijfplaatsen	nee	nee	nee	-
	foerageergebied	nee	nee	nee	-
	vliegroutes	nee	nee	nee	-
Grondgebonden zoogdieren		nee	nee	nee	-
Amfibieën		nee	nee	nee	-
Reptielen		nee	nee	nee	-
Vissen		nee	nee	nee	-
Libellen en vlinders		nee	nee	nee	-
Vaatplanten		nee	nee	nee	-

* Ontheffingen van verbodsbepalingen ten aanzien van broedvogels worden alleen nog verleend op basis van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn. Ruimtelijke ontwikkeling valt niet onder een dergelijk belang. Door het treffen van maatregelen zal de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats behouden moeten blijven. De maatregelen, vastgelegd in een activiteitenplan dienen vooraf door Dienst Regelingen te worden goedgekeurd middels een ontheffingsaanvraag.

Bijlage 2b Foto's onderzoekslocatie

Foto 1. Voorzijde woningen.

Foto 2. Achterzijde woningen.

Bijlage 2b Foto's onderzoekslocatie

Foto 3. Nestrest huiszwaluw in nok van woning.

Foto 4. Huismus op dak onderzoekslocatie.

Bijlage 3 Geraadpleegde bronnen

LITERATUUR

- Bal, D., Beijer, H.M., Fellingner, M., Haveman, R. Opstal, A.J.F.M. van en Zadelhoff, F.J. van, 2001. Handboek Natuurdoeltypen, Tweede, geheel herziene editie. Wageningen, 2001. Expertisecentrum LNV, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.
- Heusden, W.R.M. van & Vreugdenhil, S.J., 2008. Handreiking Flora- en faunawet. Dienst Landelijk Gebied.
- Dienst Regelingen, aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet, augustus 2009.
- Limpens, H.J.G.A., Regelink, R., Koelman, R. Zoogdierenvereniging VZZ, Vleermuizen en planologie, cursusdictaat, 2009.
- SOVON Broedvogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Spitzen - van der Sluijs, A.M., G.W. Willink, R. Cremers, F.G.W.A. Ottburg, R.J. de Boer, P.M.L., Pfaff, W.W. de Wild, D.J. Stronks, R.J.H. Schröder, M.T. de Vos, D. M. Soes, P. Frigge & P.J.H. Struijk, 2007. Atlas reptielen en amfibieën in Gelderland. 1985 - 2005. Stichting RAVON, Nijmegen.

GERAADPLEEGDE INTERNETSITES

- www.minlnv.nl (natuurwetgeving)
- www.natuurloket.nl (verspreidingsgegevens op km hok niveau)
- www.natuurkalender.nl (beperkte verspreidingsgegevens)
- www.ravon.nl (soortgegevens amfibieën, reptielen en vissen)
- www.vlinderstichting.nl (soortgegevens vlinders en libellen)
- www.atlasgroengelderland.nl
- www.waarneming.nl (waarnemingen van vrijwilligers)

Bijlage 4 Natuurwetgeving en beleid

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is de enige wet die de bescherming van wilde dier- en plantensoorten in Nederland regelt. In deze wet zijn de soortbeschermingsparagrafen van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn opgenomen. De Flora- en faunawet bevat een aantal verbodsbepalingen om de in het wild voorkomende planten- en diersoorten te beschermen (zie tabel I). De Flora- en faunawet hanteert een drietal beschermingscategorieën (zie tabel II). De volledige lijsten met beschermde soorten zijn (vanwege de omvang) terug te vinden op de website van het Ministerie van LNV. Indien een activiteit niet verstorend werkt of geen nadelige gevolgen heeft, waardoor aangetoond kan worden dat er geen verbodsbepalingen worden overtreden voor de in het gebied voorkomende beschermde soorten, hoeft er in de meest voorkomende gevallen geen ontheffing aangevraagd te worden. Ook al vindt er geen overtreding plaats dan dient er ten alle tijden rekening gehouden te worden met de Algemene Zorgplicht (Tabel III).

Tabel I. *Verbodsbepalingen Flora- en faunawet*

Artikel 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Artikel 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Artikel 10	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Artikel 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Artikel 12	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Tabel II. *Soortbeschermingscategorieën Flora- en faunawet*

Tabel 1 algemeen beschermde soorten
Voor de soorten in Tabel 1 van de Flora- en faunawet geldt, bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik, een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing in het kader van artikel 75 aangevraagd te worden. Voor verstoring bij alle overige activiteiten is wel een ontheffing nodig. De ontheffingaanvraag wordt dan getoetst aan het criterium 'Doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (de zogenaamde 'lichte toets').
Tabel 2 overige beschermde soorten
Voor de soorten in Tabel 2 van de Flora- en faunawet dient bij overtreding van de verbodsbepalingen een ontheffing aangevraagd te worden. Echter indien er volgens een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode gewerkt wordt, geldt er bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik, een vrijstelling van de verbodsbepalingen en hoeft er geen ontheffing aangevraagd te worden. De ontheffingaanvraag wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' ('lichte toets').
Tabel 3 strikt beschermde soorten
Voor de soorten van Tabel 3 van de Flora- en faunawet dient bij overtreding van de verbodsbepalingen bij alle activiteiten (waaronder ruimtelijke ontwikkeling en inrichting) een ontheffing aangevraagd te worden. In een zeer beperkt aantal gevallen kan er op basis van een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode een vrijstelling verleend worden voor de ontheffingsverplichting bij een zeer beperkt aantal activiteiten. De ontheffingaanvraag wordt getoetst aan een drietal criteria (uitgebreide toets). Bij de uitgebreide toets dient aan alle afzonderlijke criteria te worden voldaan. De criteria zijn als volgt: de activiteiten of werkzaamheden doen geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort, er is geen andere bevredigende oplossing (alternatief) voor de geplande activiteiten of werkzaamheden, die minder schade oplevert voor de betreffende soort en er moet sprake zijn van een bij de wet genoemd belang.

Tabel II (vervolg). Soortbeschermingscategorieën Flora- en faunawet

Vogels
Voor vogels geldt dat er altijd een ontheffing aangevraagd dient te worden. Indien activiteiten plaatsvinden waarbij verbodsbepalingen worden overtreden ten aanzien van (broed)vogels dient er een uitgebreide toets, zoals beschreven bij Tabel 3 Flora- en faunawet toegepast te worden. Indien er gewerkt wordt volgens een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode is het mogelijk dat er geen ontheffing aangevraagd hoeft te worden bij bestendig gebruik en onderhoud, bestendig beheer en ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Bij broedvogels kan een overtreding in de meeste gevallen gemakkelijk voorkomen worden door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren.

Tabel III. Algemene Zorgplicht

Algemene Zorgplicht (artikel 2)
Een belangrijk uitgangspunt binnen de Flora- en faunawet is dat op elke burger de plicht rust om voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun directe leefomgeving. Dit houdt in dat iedereen zich dient in te spannen om de nadelige gevolgen voor een soort te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht is ten alle tijden van toepassing, ook al vindt er geen overtreding van een verbodsbepaling plaats.

Natuurbeschermingswet

In oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet omvat de richtlijnen van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn ten aanzien van gebiedsbescherming. Door de verankering van de Europese wetgeving in de Natuurbeschermingswet ten aanzien van gebieden zullen de termen habitat- en vogelrichtlijngebied komen te vervallen. De betreffende gebieden worden momenteel opgenomen en aangewezen als Natura 2000 gebieden. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie.

In Nederland wordt een vergunningsstelsel toegepast waardoor een zorgvuldige afweging rondom projecten die gevolgen kunnen hebben in en op Natura-2000 gebieden gewaarborgd is. De vergunningen worden beoordeeld en afgegeven door de provincies of door het ministerie van LNV via Dienst Regelingen. In de aankomende jaren zullen voor alle gebieden beheerplannen opgesteld worden. In deze plannen staat wat wel en wat niet mag in en om een Natura-2000 gebied. Tot die tijd zal er per project beoordeeld moeten worden of er een mogelijk significant effect te verwachten valt op een beschermd gebied. In de Natuurbeschermingswet zijn tevens de Beschermde Natuurmonumenten en de Wetlands (Verdrag van Ramsar, Wetlands conventie) opgenomen.

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

De natuur in Nederland is behoorlijk versnipperd. Om daar verandering in aan te brengen werken het Rijk en de provincies sinds 1990 aan de aanleg van een duurzaam, samenhangend netwerk van grote en kleine natuurgebieden: de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS is onderdeel van een Europees ecologisch netwerk en bestaat uit kerngebieden (in Nederland de Natura-2000 gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en de Wetlands) of verweven gebieden (gericht op de verweving van landbouw, wonen en natuur) die onderling verbonden worden door ecologische verbindingzones.

Ecologische verbindingzones zijn stroken en stukjes natuur die de vaak verspreid liggende natuurgebieden met elkaar verbinden. Zo'n zone kan bestaan uit natuurvriendelijke oevers, houtsingels, bosjes, heidevelden en struweel. Maar het kan ook een serie poelen zijn, kruidenrijk grasland, natte weilanden of graanakkers. Dieren en planten kunnen zich zo van het ene naar het andere leefgebied verplaatsen. Met name de kleine populaties die met uitsterven worden bedreigd, blijven hierdoor levensvatbaar. Negatieve invloed op de werking van een verbinding of aantasting van een verbinding dient vermeden en gecompenseerd te worden zodat het netwerk niet verslechtert.

Rode Lijsten

In opdracht van het Ministerie van LNV zijn voor diverse soortgroepen Rode Lijsten samengesteld, die regelmatig bijgewerkt worden. Deze Rode Lijsten vermelden van welke soorten het voortbestaan in Nederland bedreigd wordt. In door het Ministerie van LNV opgestelde soortbeschermingsplannen staan welke maatregelen genomen moeten worden om het voortbestaan van deze soorten te waarborgen. Deze soortbeschermingsplannen worden door diverse provincies gehanteerd voor compensatieverplichtingen.